

اولین اطلس ملی در جهان در سال ۱۸۹۵ در فنلاند تهیه گردید و در ششمین کنگره بین‌المللی جغرافیا در لندن ارائه گردید.

بعد از اطلس ملی ایران، تهیه اطلس های تخصصی مورد توجه قرار گرفت و سوم تهیه اطلس های تخصصی که موضوعات خاصی طبیعی، اجتماعی و ... را در کشور مورد توجه قرار دهند، احساس گردید.

فصل هشتم: جمعیت شهرها و روستاها

در ابتدای فصل اول مختصری از تاریخچه سرشماری در جهان و ایران آمده و با اشارهای به اولین سرشماری در جهان عمل آمده در جهان به سرشماری های آنجا شده در ایران و اولین سرشماری رسمی ایران و چگونگی سرشماری های آنجا شده در کشور اشاره شده است. در ادامه این فصل به ارتباط بین اقلیم و توزیع جمعیت اشاره شده است و همبستگی بین اقلیم و توزیع جمعیت در کشور مورد توجه قرار گرفته است. در فصل مزبور نقشه تقسیمات کشوری، نقشه اقلیمی و نقشه ناهمواری های ایران تکمیل کننده متون می باشد.

در فصل دوم تراکم جمعیت در سطح کشور مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و مناطق پرتراکم و کم تراکم کشور مشخص گردید، ضمناً نقشه های تراکم جمعیت نیز هم به صورت استان

مزبور توزیع جمعیت در کشور مورد توجه قرار گرفت و نقش عوامل جغرافیایی در توزیع جمعیت مناطق مختلف کشور مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در نهایت نقشه مربوطه به توزیع جمعیت شهرستان ها نیز در مقیاس ۱:۱۰۰,۰۰۰ تهیه گردیده است.

فصل سوم با بررسی هرم سنی جمعیت کشور و اهمیت نمایش اطلاعات سنی و جمعیتی جمعیت به شکل هرم سنی شروع شده و در ادامه گروه های سنی جمعیت مورد توجه قرار گرفته، اهمیت بررسی گروه های سنی و نقش این گروه ها در فعالیت های اقتصادی بیان شده است. همچنین سهم هر یک از گروه های سنی از کل جمعیت کشور مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در ادامه این فصل نسبت جنسی یا به عبارت دیگر تعداد مردان به ازای هر ۱۰۰ نفر زنان در شهرستان ها و استان های کشور به شکل نقشه شهرستانی و استانی نمایش داده شده است. همچنین بیشترین و کمترین نسبت های جنسی در سطح کشور ذکر گردیده است. «باروری» یکی دیگر از عناصری است که با نمایش نقشه مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در این قسمت به شرایطی که موجب افزایش و یا تقلیل باروری می شود اشاره شده است.

در ادامه فصل مزبور بعد خانوار و تغییرات جمعیت کشور نیز بررسی گردید. بعد خانوار یا تعداد افراد در خانوار در واقع تحت تاثیر شرایط اجتماعی، و اقتصادی جامعه است که در نواحی شهری و روستایی نیز تعداد آن تغییر کرده و تحولات آن قابل تمق است. در مبحث تغییرات جمعیت نیز تغییر جمعیت کشور در جوامع مختلف شهری، روستایی و غیر ساکن در سرشماری های انجام شده مورد توجه بوده است.

در فصل چهارم رشد جمعیت کشور بین سال های ۷۰-۱۳۶۵ برای تمامی استان ها به صورت یک نقشه موضوعی کروپلت نمایش داده شده که در نقشه فوق نرخ رشد در نقاط

غیر ساکن آمده است، به جامعه عشایری کشور توجه شده است. در این فصل نویسنده به سیاست های اعمال شده برای یکجانشینی عشایر در دوره های مختلف و همچنین به سیاست های جمهوری اسلامی ایران برای بهبود وضع عشایر اشاره کرده است. در ادامه انواع جمعیت عشایری و توزیع جغرافیایی جمعیت عشایری در منطقه استقرار بیلاقی و قشلاقی بر شمرده شده است. از جمله نقشه های ارزشمندی که در این فصل آمده می توان به نقشه مسیر کوچ عشایر که مسیر کوچ اصلی، فرعی، بیلاقی و قشلاقی عشایر را نشان می دهد، و نقشه قلمرو ایل های بزرگ اشاره نمود.

اطلس ملی ایران (زمین شناسی)

این اطلس که با همکاری سازمان زمین شناسی تهیه گردیده، در سال ۱۳۲۵ به چاپ رسید.

اطلس فوق از هشت فصل زیر تشکیل شده است:

فصل اول: جغرافیای طبیعی

فصل دوم: زمین شناسی

فصل سوم: تکنونیک

فصل چهارم: مروری بر لرزه زمین ساخت ایران

فصل پنجم: دگرگونی ایران

فصل ششم: ماگماتیسیم در ایران

فصل هفتم: زمین شناسی اقتصادی

فصل هشتم: سنگهای ساختمانی (تزیینی و نما).

در فصل اول که تحت عنوان جغرافیای طبیعی ایران آمده است، ویژگی ناهمواری ها، رودها، آب و هوا و دریا و دریاچه های ایران مورد توجه قرار گرفته است. ابتدا نویسنده ضمن بیان مطالبی در خصوص ویژگی ناهمواری های ایران و منشأ زمین شناسی آنها، خصوصیات کلی آنها را بر شمرده و در نهایت ناهمواری های کشور را به پنج واحد اصلی تقسیم می کند که به قرار زیر است:

۱- کوههای شمالی

۲- کوههای باختری و جنوبی

۳- کوههای خاوری

۴- کوههای مرکزی

۵- دشتها و جلگهها

سپس با بررسی هر یک از واحدهای ذکر شده زیر واحدهای آنرا نیز توضیح داده، نحوه تشکیل و ویژگی های خاص ارتفاعی و مکانی آنها را مورد توجه قرار داده است.

در ادامه فصل مزبور مطالبی در مورد آب های سطحی و رودخانه های کشور آورده شده که نویسنده ضمن بر شمردن عوامل مؤثر بر شبکه آب های جاری، حوضه های آبریز کشور را نام برده و در مورد هر یک مطالب خاصی را بیان داشته است. حوضه های آبریز اصلی که بررسی شده اند به ترتیب عبارتند از:

۱- حوضه آبریز دریای خزر

۲- حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان

۳- حوضه آبریز دریاچه ارومیه

۴- حوضه آبریز داخلی

۵- حوضه آبریز خاور و جنوب خاوری

۶- حوضه آبریز شمال خاوری ایران

در مورد هر یک از حوضه های آبریز فوق مطالبی شامل مساحت، تعداد رودها، مهمترین رودها و ... ذکر گردیده است که با جداول مشخصات رودها همراه است. همچنین در این فصل دریاها و دریاچه های ایران نیز تحت عنوان های اصلی

روستایی و شهری به صورت نمودارستونی بوده است. همچنین به بیشترین و کمترین نرخ های رشد جمعیت کشور در دوره های سرشماری اشاره گردید و دلایل افزایش و کاهش نیز ذکر گردیده است.

تولد و مرگ و میر یکی دیگر از مباحثی است که در این فصل به آن اشاره گردیده است. در این مبحث ضمن ذکر عوامل مؤثر بر تولد و مرگ و میر به نقش این دو عامل در رشد جمعیت اشاره گردیده و بیشترین و کمترین میزان های مرگ و میر و موالید در سطح کشور ذکر گردیده است. همچنین استفاده از نقشه ها، نمودارها، توزیع جغرافیایی این دو پدیده سطح کشور نمایش داده شده است.

در خاتمه این فصل نیز به مهاجرت و عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مؤثر در مهاجرت و انواع مهاجرت ها توجه است. همچنین مهاجرت های عمده بین سال های ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ در سطح کشور مشخص شده است. در نمودارها و جداولها که در مورد مهاجرت تهیه شده نیز مهاجران، به تفکیک ری، روستایی، مرد، زن، مهاجران وارد و خارج شده از هراستان در دوره زمانی ۱۰ ساله ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ نشان داده شده اند.

در فصل پنجم، گروه تهیه کنندگان اطلس، به ازدواج و طلاق به عنوان دو رکن عمده آمارهای حیاتی که در تغییر رشد جمعیت تاثیر فراوان دارند توجه کرده اند. گزارش این مبحث بیشتر به نقش شرایط اجتماعی - اقتصادی در میزان ازدواج و طلاق اشاره داشتند و بیشترین و کمترین میزان های این دو پدیده را در سطح کشور مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. ضمن این که نقشه ها و نمودارهای تهیه شده در تفهیم موضوع و توزیع فضایی این دو پدیده در سطح کشور به ما کمک می کند.

آموزش و اشتغال دو موضوع به هم وابسته هستند که عنوان فصل ششم را تشکیل می دهند. در ابتدای این مبحث نویسنده ضمن اشاره به اهمیت آموزش و اشتغال به بیان ارتباط این دو موضوع با هم می پردازد. و در نهایت به مبحث سواد به عنوان یکی از شاخص های توسعه اجتماعی - اقتصادی توجه می نماید و عوامل افزایش درصد باسوادان کشور در سال های اخیر را بر می شمارد و مقایسه هایی بین نسبت باسوادی در سال های ۱۳۲۵، ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۰ می نماید. همچنین نسبت با سوادان شهری، روستایی، زن و مرد و همچنین درصد افراد با سواد در گروه های مختلف سنی به صورت نقشه و نمودار نمایش داده شده است. در ادامه این فصل، جمعیت فعال که شامل شاغلین و بیکاران یک جامعه می شود مورد توجه قرار گرفته و میزان های جمعیت فعال کل کشور به تفکیک نقاط شهری و روستایی و شاغلان در بخش های مختلف اقتصادی به صورت جداول و نقشه ها نشان داده شده و در نهایت بیشترین و کمترین میزان شاغلین و جمعیت جویای کار (بیکار) استان های مختلف کشور ذکر گردیده است. در فصل آخر که تحت عنوان جمعیت

دریاهای کناری و دریاچه‌های داخلی مورد توجه قرار گرفته است.

در قسمت دریاهای کناری، مشخصات دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان بیان گردیده است و در قسمت دریاچه‌های داخلی، ویژگی‌های دریاچه‌های داخلی به همراه جداول مربوط تکمیل‌کننده این بخش می‌باشند.

همچنین در فصل مزبور قسمتی نیز به شرح اقلیم ایران اختصاص پیدا کرده که تهیه‌کننده گزارش‌های این بخش ابتدا عوامل مؤثر بر اقلیم را برشمرده، سپس، جبهه‌های هوایی که ایران را در طول فصول مختلف تحت تاثیر قرار می‌دهند بررسی نموده و در نهایت صنوع اقلیم را در ایران مشخص می‌کند که عبارتند از:

۱- آب و هوای بیابانی و نیمه‌بیابانی.

۲- آب و هوای کوهستانی.

۳- آب و هوای خزری.

لازم به ذکر است که در این فصل نقشه‌های متعددی وجود دارد که کمک قابل توجهی به گویاشدن مطالب نموده است. عناوین نقشه‌های ذکر شده به شرح زیر می‌باشد.

۱- نقشه ناهمواری‌های ایران مقیاس ۱:۱۰/۰۰۰/۰۰۰

۲- نقشه کوه اینگاری مقیاس ۱:۶/۵۰۰/۰۰۰

این نقشه محدوده کوهها و دشت‌های عمده را مشخص کرده، رودهای فصلی دائمی را نیز نمایش داده‌است.

۳- نقشه حوضه‌های آبریز

۴- نقشه اقلیم

در این نقشه علاوه بر محدوده نواحی اقلیمی ایران، جهت جبهه‌های مختلف هوا و همچنین منحنی‌های همباران، هم‌دما و هم تبخیر نشان داده شده است.

در فصل دوم ابتدا تاریخچه دانش زمین‌شناسی در ایران بیان شده، سپس ضمن ارائه ریشه واژه زمین‌شناسی، با ارزیابی آثار و نوشته‌های به جامانده از اعصار گذشته سعی در یافتن روندی است که در آن دانش زمین‌شناسی در ایران رو به رشد بوده است. این روند از آشنایی انسان اولیه نسبت به سنگ‌ها به عنوان ابزار سنگی شروع شده و با شناخت فلزات و استخراج کانسارها به مرحله تازه‌ای می‌رسد. همچنین نویسنده به گسترش فن معدن‌کاری و استخراج سنگ‌ها، فلزات و گوهرها در محدوده امپراتوری هخامنشی اشاره می‌کند و فعالیت‌های مهم آن زمان را در رشته زمین‌شناسی چنین برمی‌شمارد:

۱- حفر کانال مصر در زمان داریوش

۲- آبراهه آتوس در جنگ با یونان در کنار کوه آتوس

۳- راهسازی و پل‌سازی

۴- سدسازی

روند پیشرفت این دانش تا زمان گسترش اسلام ادامه داشته و بعد از آن نیز تحت تاثیر فرهنگ اسلامی قرار گرفته مسیر تازه‌ای یافت. با شکوفایی فرهنگ اسلامی، دانشمندان متعددی پا به عرصه گذاشته و در این زمینه تحقیق و تفحص نمودند که از آن جمله می‌توان به فارابی، ابن سینا، بیرونی، مسعودی و... اشاره نمود. بعد از این دوران نیز در سده‌های اخیر بیشترین بررسی‌های زمین‌شناسی توسط دانشمندان خارجی انجام گرفت و در نیمه نخست سده بیستم نیز بخش عمده فعالیت‌های زمین‌شناسی در ایران به عملیات شرکت نفت انگلیس و ایران به منظور اکتشاف و استخراج

اطلس‌های ملی اطلاعات را به گونه ای در

اختیار کاربران قرار می‌دهند

که بتوان با صرف کمترین هزینه و وقت،

دیدگی کامل از موضوع مورد بحث

در مورد یک کشور خاص

بدست آورد.

در میان سامانه‌های اطلاع‌رسانی

اطلس‌ها از قدمت بیشتری برخوردارند

و روز به روز

بر اهمیت آنها افزودن می‌گردد

نفت برمی‌گردد. در ادامه این فصل به بررسی باره مشخصات عمومی زمین آمده است که ابتدای آن به چگونگی پیدایش زمین و ساختمان زمین مختصر توضیحی اده شده است. پیدایش ساختمان پوسته زمین در ایران نیز در این فصل مزبور می‌باشد که نویسنده ابتدا به خصوص پس از ایران مطالبی را بیان می‌دارد و در مورد اقلیم و تکونیک توسط زمین‌شناسان و سازمان زمین‌شناسی به منظور شناخت ساختمان پوسته در ایران شده، اشاره می‌کند.

فصل سوم تحت عنوان تکونیک به چگونگی تاثیر تکونیک بر ایران می‌پردازد. در ابتدای این فصل مورد تئوری جابجایی قاره‌ها و تکونیک صفحه‌ها از اواخر قرن ارائه گردیده مطالبی عنوان شده و در ادامه تعیین ایران را در ارتباط با صفحات تکونیک مجاور ایران بررسی می‌نماید.

در ادامه این فصل واحدهای تکونیک مهم ایران برشمرده می‌شود و مطالبی در خصوص هر یک بیان می‌شود این واحدها شامل چهار واحد اصلی

کوهستانهای زاگرس

ایران مرکزی

واحد البرز و

واحد شرق ایران و مکران می‌باشند.

واحد زاگرس خود به «کمریند چین خورده زاگرس»، «زاگرس مرتفع»، ناحیه «سندج- سیرجان» و ناحیه «ارومیه- دختر» تقسیم می‌شود.

در ادامه این فصل سرگذشت زمین‌شناسی ایران با توجه به دوره‌های مختلف زمین‌شناسی از پره کامبرین، پالئوزوئیک، مزوزوئیک تا تترشیاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته، وقایع تکونیک و زمین‌شناختی مهمی که در هر دوره اتفاق افتاده برشمرده شده است. نقشه ایران از نگاه تکونیک صفحه‌ای و نقشه تکونیک ایران در این فصل تکمیل‌کننده مطالب و گزارش‌ها می‌باشد و از طرفی نیز عکس‌های زیبایی که در متن آمده کمک بزرگی جهت گویا کردن مطالب نموده است. فصل چهارم این اطلس تحت عنوان مروری بر لرزه‌زمین

ساخت ایران می‌باشد.

در ابتدای این فصل

و ویرانگری زلزله‌ها و زمین‌شناسی مطالبی گفته شده، سپس درباره

ارتباط زمین‌شناسی و زمین‌شناسی ایران می‌باشد

گردد. همچنین به شرح قابل دسترس در مورد زمین‌لرزه

رستی و مطالب اطلاعات داده شده درباره زمین‌لرزه‌های

ایران مورد ارزیابی قرار گرفته است.

خصوصاً اطلاعات زمین‌شناسی لرزه زمین نسبت در ادامه

داده شده که در نهایت به مطالبی درباره خود زمین لرزه و

زمین‌لرزه‌های بزرگی که شهرهای مختلف ایران را تحت

تاثیر قرار داده و اثرات ویرانگری داشته منتهی شده است.

در ادامه این فصل در مورد نقش گسل‌ها و جابجایی

آنها در ایجاد زمین‌لرزه‌ها به خوبی عنوان کرده و ارتباط

بین بعضی از زمین‌لرزه‌های کشور و گسل‌های شناخته

شده برشمرده شده است. در خاتمه این فصل نیز نویسنده

شرح مختصری از گسل‌های معروف و مهم ایران داده است

و مهمترین آنها را گسل زاگرس، گسل کویر بزرگ، گسل

نابیند، گسل کرون، گسل نهبندان، گسل شمال تبریز و

گسل خزر (البرز) ذکر می‌نماید.

نقشه‌های مکانیسم زلزله‌ها، در ایران و نقشه

توزیع زمین‌لرزه‌ها در ایران و نقشه

توزیع زمین‌لرزه‌ها در ایران و نقشه

و خواننده را با نمونه‌های ملموس گسل‌ها زمین‌لرزه‌ها

آشنا می‌سازد.

در فصل پنجم دگرگونی در ایران مورد توجه قرار گرفته

است. بدین ترتیب ابتدا تعریف و طرز تشکک سنگ‌های

دگرگونی توضیح داده شده که در آن دگرگونی را با در

نظر به تقسیم‌بندی منشأ و دما به ۴ دسته تقسیم‌بندی کرده است:

۱- دگرگونی درجه بسیار پایین

۲- دگرگونی درجه پایین

۳- دگرگونی درجه متوسط

۴- دگرگونی درجه بالا

در ادامه این مبحث دگرگونی‌های مربوط

به کوهزایی‌ها در ایران مورد توجه قرار گرفته است

و مدت حرکت کوهزایی‌ها را از دوران اول با دوران سوم

اعتبار ایجاد می‌شود مورد بحث قرار گرفته است.

در ادامه نوارهای دگرگونی ایران را به ۱۶

زون تقسیم کرده و در مورد هر یک توضیحاتی داده

است.

در فصل پنجم به معرفی انواع دگرگونی ایران و نقشه

دگرگونه ایران به فهم مطالب

کمک شایان توجهی کرده است.

فصل ششم با عنوان ماگماتیسم در ایران به بررسی

سنگ‌های آذرین درونی و بیرونی می‌پردازد و سپس

نویسنده به ترکیب سنگ‌های آذرین فراوانترین

سنگ‌های آذرین که شامل گرانیت و بازالت می‌شود اشاره

می‌نماید. در ادامه این فصل به بررسی انواع ماگمای

توضیح داده شده و همچنین به مشخص‌کننده نام و محل

توده‌های گرانیتی و مشخصات نظیر جنس، وسعت و سن

توده می‌باشد امنیت. ضمناً نویسنده این فصل از اطلس زمین‌شناسی، توضیحات مختصری در مورد هر یک از آتشفشان‌های معروف ایران مانند دماوند، تفتان، بزمان، سیر و سیلوان داده است که با عکس‌هایی از این آتشفشان‌ها همراه شده است. در حاشیه این فصل نیز به افولیت‌های ایران و نحوه تشکیل آنها اشاره گردیده است. فصل مزبور نقشه‌های زمین‌شناسی به منظور تکمیل گزارش‌ها آمد نقشه سنگ‌های گدازه‌ها را نشان می‌دهد که در این واحدهای گدازه‌ها، رخدادهای تک‌گانه، ماگمایی، افیولیت‌ها، مناطق تکتونیکی مشخص شده است.

در ادامه اطلس زمین‌شناسی در فصلی که عنوان زمین‌شناسی اقتصادی برای آن انتخاب شده، کانسارها و موادی مورد مطالعه تجزیه و تحلیل شده‌اند که به طور مفید برای بشر قابل استفاده هستند. نویسنده مطالب این فصل از اطلس، با کانسارهای فلزی که مهمترین آن آهن، مس، سرب، روی، منگنز، کرومیت، طلا، آلومینیوم، کفالت، نیکل، نیکستن، آنتی‌مون بوده را توضیح داده و سپس در مورد کانسارهای غیرفلزی که مهمترین آنها شامل فسفات، باریت، فلوئور، بر، استرانسیم، گوگرد می‌باشند، مطالبی را عنوان نموده است. در ادامه نیز به شرح کامل‌ترین سنگ‌ها که در ایران می‌باشند مورد توجه قرار گرفته، همچنین در انتهای این فصل توضیحاتی در مورد کانسارهای مسی و پراکندگی آنها در ایران، آب‌های معدنی و توزیع آنها در سطح کشور و نفت و گاز و منابع ذخایر آن و پراکندگی آن در سطح کشور به تحریر درآمده است. نقشه‌هایی که در این فصل به نمایش درآمده است عبارتند از:

نقشه پراکندگی کانسارهای فلزی
میزان ذخیره قطعی و احتمالی معادل فعال کشور در سال ۱۳۷۱

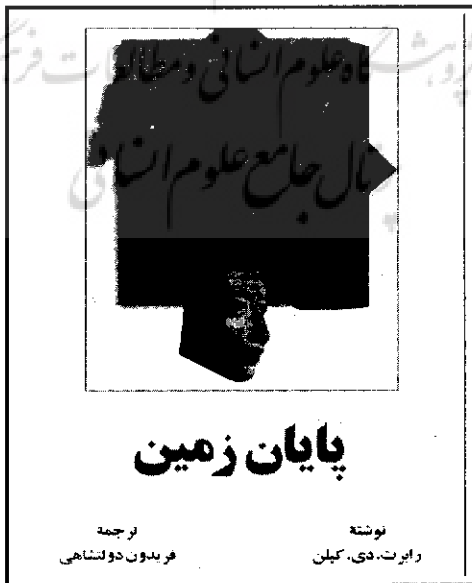
نقشه پراکندگی کانسارهای غیرفلزی
میزان استخراج معادن فعال کشور در سال ۱۳۷۱
نقشه پراکندگی معادن رسی
نقشه آب‌های معدنی
نقشه میدان‌های نفت و گاز
سنگ‌های ساختمانی (پولیتی و نما) عنوان آخرین فصل اطلس زمین‌شناسی می‌باشد.

براین فصل نویسنده ابتدا تعاریفی از سنگ و سنگ‌های ساختمانی ارائه می‌دهد و سپس با گروه‌بندی سنگ‌های ساختمانی در مورد هر یک مطالبی را بیان می‌دارد. در ادامه این فصل در مورد اکتشاف سنگ‌های ساختمانی و استخراج آنها و این که چه روش‌هایی برای استخراج این سنگ‌ها وجود دارد نیز توضیحاتی ذکر گردیده است. نقشه استفاده شده در این فصل، نقشه پراکندگی سنگ‌های تزئینی و نما در سطح کشور می‌باشد که توزیع این سنگ‌ها را در کل کشور به نمایش گذاشته است.

پایان زمین

سفرنامه‌ای در انتهای قرن بیستم

● مهدی چوبینه
دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتب درسی

پایان زمین

نویسنده: رابرت. دی. کیپل
ترجمه: فریدون دولتشاهی

کتاب پایان زمین علیرغم عنوانش که هیچگونه اشاره‌ای به موضوع آن ندارد کتابی است که نظر بسیاری از علاقه‌مندان و کتابخوانان حرفه‌ای به موضوعات روز را به سرعت به خود جلب می‌نماید. این کتاب که به همت انتشارات مؤسسه اطلاعات در سال ۱۳۷۷ به چاپ رسیده است با ترجمه‌ای بسیار عالی و روان از مترجم نام آشنا به موضوعات علمی روز، (فریدون دولتشاهی) انجام یافته است. در مورد نویسنده این کتاب در مقدمه مترجم چنین آمده:

«رابرت. دی. کیپل (Keplene) سردبیر ماهنامه اطلس و نویسنده چهار کتاب درباره سفر و امور خارجی، از جمله ارواح بالکان. سفری به عمق تاریخ است که بخش «بررسی کتاب» نیویورک تایمز آن را به عنوان یکی از بهترین کتاب‌های سال ۱۹۹۳ انتخاب کرد. مقاله‌های او در سال‌های ۱۹۸۰ و سال‌های اولیه ۱۹۹۰، نخستین مقاله‌های یک نویسنده آمریکایی است که در آنها درباره تحولات آبی بالکان هشدار داده شده بود. آخرین کتاب او، عرب‌شناسان، (نیز) از سوی نیویورک تایمز به عنوان یک کتاب برجسته سال ۱۹۹۳ انتخاب شد. دو کتاب قبلی دیگر او درباره افغانستان جنگ زده و شاخ آفریقا بود. او به حدود هفتاد کشور سفر کرده است و در حال حاضر در خارج از واشنگتن زندگی می‌کند. رابرت کیپل در «پایان زمین» با صرفاً یک کوله‌پشتی و یک دفترچه یادداشت از کشورهای ویران شده غرب آفریقا و سرزمین‌های مصر و ایران به آسیای مرکزی، هند، پاکستان و جنوب شرقی آسیا، سرزمین‌هایی در آستانه انفجار فرهنگی سفر می‌کند. هدف کیپل از این سفر قبل از هر چیز تحقیق درباره اثر انفجار جمعیت و فروسایبی زیست محیطی و چگونگی رویارویی فرهنگ‌های مختلف با آنها بود اما... این کتاب مانند ارواح بالکان که جزء پرفروش‌ترین کتاب‌های کیپل بود یک سفرنامه است، سفرنامه‌ای که از آثار فری یا استارک، ریکواست و نویسنده کاشفان بزرگ قرن گذشته، الگو گرفته است... تجربه کیپل که از سفرهایش سرچشمه می‌گیرد، به وی اجازه می‌دهد که از کلی‌گویی‌های پر آب و تاب درباره برخورد تمدن‌ها پرهیز کرده، آنها را با تصویرهای صمیمی مردان و زنانی که با او روبرو می‌شوند، جایگزین کند: «رفیق دوست، پیرو سخت وفادار امام خمینی (ره)، علی عادل رزاق، نگهبان سد بلند آسوان، عایشه‌تان ریکلو، ساکن کروزرین حبلی‌آبادی در حومه آنکارا و...».

در پیشگفتار نویسنده که چکیده‌ای از ذهنیات او در مورد کل کتاب است چنین می‌خوانیم: «... در پایان زمین سعی کردم زمان حال را در شرایط آینده که به‌طور کلی برای بخش بزرگی از جهان سوم بدشگون است، مشاهده کنم. این یک سفرنامه است. کتابی است که ذهنیت دارد چون افکارم از تجربه شخصی سرچشمه می‌گیرد و با توجه به اینکه هیچ دو

- پایان زمین
- تالیف: رابرت. دی. کیپل
- ترجمه: فریدون دولتشاهی
- ناشر: اطلاعات، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۷، ۵۹۲ ص
- ۹۵۰۰ ریال